

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Фізичний факультет
Кафедра теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука

Затверджено

На засіданні кафедри теоретичної фізики
імені професора Івана Вакарчука
фізичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2023 р.)

Завідувач кафедри Володимир ТКАЧУК

Силабус

**з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми квантової механіки»,
що викладається в межах
ОНП «Квантові комп'ютери та квантове програмування»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів з спеціальності 104 Фізика та астрономія**

Львів 2023

Назва дисципліни	Актуальні проблеми квантової механіки
Адреса викладання дисципліни	вул. Драгоманова, 19, 79005, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	фізичний факультет, кафедра теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 104 Фізика та астрономія
Викладач дисципліни	Стецько Микола Миколайович, доцент кафедри теоретичної фізики імені професора Івана Вакарчука, к. ф.-м.н.
Контактна інформація викладача	mykola.stetsko@lnu.edu.ua; mstetsko@gmail.com
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій та лабораторних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі консультації через електронну пошту або он-лайн засобами Microsoft Teams, Telegram.
Сторінка курсу	https://physics.lnu.edu.ua/course/aktualni-problemy-kvantovoi-mekhaniky-104-fizyka-ta-astronomiia-op-kvantovi-komp-iutery-ta-kvantove-prohramuvannia
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Актуальні проблеми квантової механіки» є нормативною дисципліною для підготовки магістра за спеціальністю 104 Фізика та астрономія, яка викладається в III семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Актуальні проблеми квантової механіки» присвячена вивченню деяких топологічних ефектів у фізиці квантової матерії.
Мета та цілі дисципліни	Метою даної дисципліни є одержання студентами базових знань про топологічні фази конденсованого стану. Завданням курсу є формування в студентів базових знань про квабіти і логічні операції на основі топологічних станів квантових систем.
Література для вивчення дисципліни	<p>Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. P. Marra, Majorana nanowires for topological quantum computation: A tutorial. ArXiv:2206.14828. 2. A. Kitaev, Annals of Physics 303, 2-30 (2003). 3. A. Kitaev, Annals of Physics 321, 2-111 (2006). 4. F.D.M. Haldane, Physical Review Letters 61, 2015-2018 (1988). 5. C.L. Kane and E.J. Mele, Physical Review Letters 95, 226801-1-4 (2005). <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. K. Chhajed, From Ising model to Kitaev chain. An introduction to topological phase transitions. ArXiv:2009.01078. 7. J.Alicea et al., Non-Abelian statistics and topological quantum information processing in 1D wire networks. Nature Physics 7, 412-417 (2011). 8. P. Fulde, Electron Correlations in Molecules and Solids (Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 1995). <p>Додаткові матеріали також буде запропоновано для кожної теми окремо.</p> <p>Інформаційні ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. https://arxiv.org
Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	150 годин, з яких 48 годин аудиторних занять, з них 16 годин лекцій,

	32 години лабораторних занять, та 102 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>В результаті вивчення даного курсу студенти повинні знати: теорію трьох моделей Кітаєва і моделей Галдейна та Кейне-Меле;</p> <p>вміти: застосовувати освоєні техніки до інших задач.</p> <p><i>Загальні компетентності</i></p> <p>ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК06. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК07. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p><i>Спеціальні компетентності</i></p> <p>СК03. Здатність презентувати результати проведених досліджень, а також сучасні концепції у фізиці та/або астрономії фахівцям і нефахівцям.</p> <p>СК04. Здатність комунікувати із колегами усно і письмово державною та англійською мовами щодо наукових досягнень та результатів досліджень у галузі фізики та/або астрономії.</p> <p><i>Програмні результати навчання (ПРН), на досягнення яких спрямоване вивчення курсу:</i></p> <p>РН01. Використовувати концептуальні та спеціалізовані знання і розуміння актуальних проблем і досягнень обраних напрямів сучасної теоретичної та експериментальної фізики та/або астрономії для розв'язання складних задач і практичних проблем.</p> <p>РН04. Обирати і використовувати відповідні методи обробки та аналізу даних фізичних та/або астрономічних досліджень і оцінювання їх достовірності.</p> <p>РН05. Здійснювати феноменологічний та теоретичний опис досліджуваних фізичних та/або астрономічних явищ, об'єктів і процесів.</p> <p>РН10. Відшукувати інформацію і дані, необхідні розв'язання складних задач фізики та/або астрономії, використовуючи різні джерела, зокрема, наукові видання, наукові бази даних тощо, оцінювати та критично аналізувати отриману інформацію та дані.</p> <p>РН16. Брати продуктивну участь у виконанні експериментальних та/або теоретичних досліджень у галузі фізики та астрономії.</p>
Ключові слова	Ланцюжок Кітаєва, торовий код, модель Кітаєва на шестикутній ґратці, топологічний квабіт, топологічні квантові обчислення, квантовий ефект Гола, графен
Формат курсу	Очний
	проведення лекцій, лабораторних занять і консультації для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у таблиці 1
Підсумковий контроль, форма	Підсумковий контроль: залік в кінці семестру. Форма: усна.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань квантової механіки, методів математичної фізики, квантової статистичної механіки.
Навчальні методи та техніки, які буде використано під час викладання курсу	Презентації, лекції, робота за комп'ютером.
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, проектор

<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • робота на лабораторних заняттях під час семестру: 20% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 20 відповідно до такої шкали: <ul style="list-style-type: none"> 16–20 — активна участь у 7–8 заняттях; 11–15 — активна участь у 5–6 заняттях; 6–10 — активна участь у 3–4 заняттях; 1–5 — активна участь у 1–2 заняттях; 0 — жодної активної участі в лабораторних заняттях; • підсумкове тестування за двома змістовими модулями (по 25 балів): 50% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 50; • розширена доповідь (або декілька доповідей) на лабораторних заняттях за тематикою курсу (усереднена оцінка): 30% сумарної оцінки; максимальна кількість балів — 30 відповідно до такої шкали: <ul style="list-style-type: none"> 24–30 — студент повністю володіє матеріалом; 18–23 — рівень володіння матеріалом достатній; 12–17 — рівень володіння матеріалом частковий; 1–11 — студент майже не володіє матеріалом; 0 — доповіді не було. <p>Максимальна семестрова кількість балів — 100. Додаткові бали (до 10 включно) можна отримати: написання тез, статті, участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах або конкурсах за тематикою навчальної дисципліни.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів — 100.</p>
<p>Питання на залік (чи питання на контрольні роботи)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ланцюжок Кітаєва. 2. Топологічні інваріанти. 3. Зв'язаний стан майоранів на границях ланцюжка Кітаєва. 4. Статистика майоранових мод. Заплітання. 5. Топологічні квабіти. 6. Торівий код. 7. Модель Кітаєва на шестикутній гратці. Представлення спінів через майорани. Квадратичні гамільтоніани. 8. Спектр ферміонів і фазова діаграма. 9. Фаза зі щільною у спектрі. Торівий код. 10. Квантовий ефект Гола у моделі Галдейна. 11. Квантовий спіновий ефект Гола у графені.
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Таблиця 1

Схема курсу «Актуальні проблеми квантової механіки»

Тижні	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
1–2	<p>Тема 1. Ланцюжок Кітаєва. Топологічні інваріанти. Література: Б2, Б3, Д6.</p>	<p>Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.</p>	2 тижні
3–4	<p>Тема 2. Зв'язаний стан майоранів на границях ла-</p>	<p>Лекції — 2 год.</p>	2 тижні

Тижні	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
	нцюжка Кітаєва. Статистика майоранових мод. Заплітання Література: Б2, Б3.	лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.	
5–6	Тема 3. Топологічні квабіти. Література: Б1, Д6, Д7.	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.	2 тижні
7–8	Тема 4. Торівий код. Література: Б2, Б3.	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.	2 тижні
9–10	Тема 5. Модель Кітаєва на шестикутній гратці. Представлення спінів через майорани. Квадратичні гамільтоніани. Спектр ферміонів і фазова діаграма. Література: Б2, Б3, Д6, Д7.	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.	2 тижні
11–12	Тема 6. Модель Кітаєва на шестикутній гратці: фаза зі щілиною у спектрі. Торівий код. Література: Б2, Б3, Д6, Д7	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 13 год.	2 тижні
13–14	Тема 7. Квантовий ефект Гола у моделі Галдейна. Література: Б4, Б5, Д8.	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год., самостійна робота — 13 год.	2 тижні
15–16	Тема 8. Квантовий спіновий ефект Гола у графені. Література: Б4, Б5, Д8.	Лекції — 2 год. лабораторні — 4 год. самостійна робота — 11 год.	2 тижні